

ZENEKÖZLÖNY

MEGJELENIK MINDEN HÓNAPBAN EGYSZER, SZÜKSÉGHEZ
KÉPEST TÖBBSZÖR IS, EGÉSZ ÉVBEN LEGALÁBB 24-SZER

Előfizetési ár Egész évre 10 korona. Egyes szám 40 fillér.	FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ DEMÉNY DEZSŐ TÁRSZERKESZTŐ HOPPE REZSŐ	Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, V., Hold-utca 7. hová a lap szellemi és anyagi részét illető minden küldemény címzendő
--	--	---

Szerdán, 1904. évi január hó 13-án este 7¹/₂ órakor

a m. kir. Operaház zenekarából alakult

FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG

KERNER ISTVÁN

m. kir. operaházi karnagy vezénylete alatt

VI. hang-
verseny

VI. hang-
verseny

MARTEAU HENRIK

hegedűművész közreműködésével

FILHARMÓNIAI HANGVERSENYT

rendez.

MŰSOR:

1. **Haydn.** VII. szinfónia.
 1. Vivace.
 2. Adagio ma non troppo.
 3. Allegretto. (Menuetto.)
 4. Presto assai. (Finale.)
2. **Bartók Bela.** Kossuth. Szinfoniai költemény.
(Első előadás.)
3. **E. Jacques-Dalcroze.** Hegedűverseny. (Első előadás.)
 1. Allegro con ritmo. — Giocoso.
 2. Largo. — Piu allegro.
 3. Finale quasi fantasia.

Előadja **MARTEAU HENRIK.**
4. **Dvořák.** Szláv rapszódia.
Op. 45. II. sz.

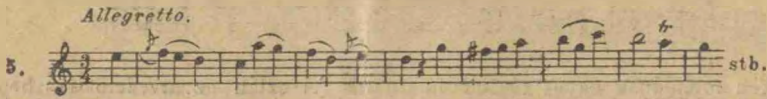
Előadás alatt az ajtók zárva vannak.

BB. - Per. 1904. I. 13.

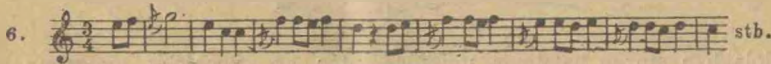
III. Tétel: Menuetto.

Elérkeztünk a szinfónia fénypontjához. A mit *Haydn* a menuettek terén produkált, azt soha se előtte, se utána senki meg se közelítette. Ebbe a piciny formába annyi zsenialitást, ötletességet és pajkosságot tudott önteni, a mennyi sok modern szinfóniából se telik ki. A témát az egész zenekar hozza:

melyet aztán a vonósok egész halkán szakkatató ismételnék. A menuetto természetesen úgy mint a reá következő trió is a rendes három részű dalformában készült.

A trió témáját, mely bájoságában az előbbit még fölülmulja, az oboa, fagott és az első hegedűk játsszák:

A trió után a menuetto megismétlődik.

IV. Tétel: Finale.

Az utolsó tétel csupa üdeség, frissesség, pezsgő életkedv, méltó befejezése e remek szinfóniának. Strukturája a maga egyszerűségében elragadó; rondó. Egy témából áll,

mely 3 részű dalformára van kikerekítve. Az ismétlések közötti részeket remek kidolgozási formák töltik ki, s hogy e tételben is a humor dominál, azt külön meg sem kell említenem. A műnek mesteri hangszerelése persze annak előnyeit még inkább kidomborítja.

Sz. S.

Kossuth.

Szinfóniai költemény. Irta **Bartók Béla.**

(A partitúrában előforduló hangszerek jegyzéke: Fafúvó hangszerek: 1 flauto piccolo, 3 fuvoia; 3 oboa, 1 angol kürt; 2 „b”, illetve „a” klarinét, 1 es klarinét; 1 mélyklarinét; 8 fagott, 1 kontrafagott. Rézfúvó hangszerek: 8 kürt; 4 trombita, 1 mélytrombita; 3 trombón, 2 tenortuba, 1 basztuba. Útő hangszerek: 3 ütődob, kis dob, nagy dob, cinelli, tam-tam, triangolo. Húros hangszerek: 2 hárfá; 16 I., 16 II. hegedű, 12 viola, 10 violoncsello, 8 kontrabasszus.)

E zenemű programjának alapjául a 48-as események szolgálnak. A mű 10 egymással szorosan összefüggő részletből áll, melynek mind-egyikét felirat magyarázza.

I. »Kossuth.«

E téma, illetve az I. számú részlet Kossuthot akarja jellemezni. Átveszik e témát C-ben a fuvolák, fafúvó kísérettel; majd g mollban ismétlődik a fentebbi hangszerelésben.

Folytatódik ezzel a motívummal:

II. »Mi bú nehezül lelkedre, édes férjem?«

Kossuth neje, a hűséges hitvestárs aggódva szemléli férje bánatos, gondoktól redős arcát. Kossuth iparkodik őt megnyugtatni (1. és 2. téma váltakozva); végre azonban kitör kebléből a rég visszafojtott fájdalom:

III. »Veszélyben a haza!«

2 gyors moduláció után ugyanez ismétlődik es mollban, a zenekar *ff*-ja mindinkább gyengül, majd pianóvá változik. Kossuth merengve néz vissza a dicső múltba:

IV. »Hajdan jobb idöket éltünk...«

Moderato.

IV.

(Vonósk., con sordini.)

Detailed description: This is a musical score for a string quartet. It features two staves, treble and bass clef. The tempo is marked 'Moderato'. The music consists of several measures with chords and moving lines. A '3.' indicates a triplet. The instrumentation is specified as '(Vonósk., con sordini.)'.

Ugyanez ismétlődik, 8 taktusú periodust alkotva, melynek végén az 1a-val megjelölt (Kossuth)-témát halljuk kissé megváltoztatva:

asp.

IV a.

V-cellok és kontrabasszok osztva

Detailed description: This is a musical score for a section of the string quartet. It is marked 'asp.' (accelerando). The score shows a single staff with a treble clef. The music is more rhythmic and melodic than the previous section. The instrumentation is specified as 'V-cellok és kontrabasszok osztva'.

E 8 taktus ismétlődik, fényesebben hangszerezve.

V. »Majd rosszra fordult sorsunk...«

V.

Oboe

4.

5. Fuvola és Fl. picc.

Harfa

Detailed description: This is a musical score for a section involving woodwinds and harp. It features two staves, treble and bass clef. The tempo is marked '4.'. The instrumentation includes Oboe, Flute (Fuvola és Fl. picc.), and Harp (Harfa). The music is more complex and features many sixteenth notes.

Detailed description: This is a continuation of the musical score for section V. It shows a single staff with a treble clef, featuring a melodic line with many sixteenth notes and rests.

Az 5. téma, melyet később a mélyklarinét játszik, az osztrákok zsarnokságát, törvényt nem ismerő erőszakosságát akarja jellemezni, melyből annyi baj szakadt hazánkra.

Majd *gesz* durban együtt halljuk a IV. és III. témát, míg végül *f* mollban hozzák előbbit az összes hegedűk a fafúvók kontrapunktjával. — Kossuth e szavakkal:

VI. »Harcra fel!«

VI.

pp (Kürtök)

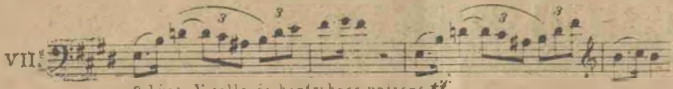
(Kontrabass, V-cello, Fag.)

Detailed description: This is a musical score for a section involving brass and strings. It features two staves, treble and bass clef. The tempo is marked 'pp' (pianissimo). The instrumentation includes Trumpets (Kürtök), Contrabass, Cello, and Bassoon (Fag.). The music is more rhythmic and features many eighth notes.

felriad me-rengéséből.

(E motívum nem új; nem más, mint az átalakított Kossuth-téma (1a.) Immár elhatározott tény a fegyverfogás.)

VII. »Jöjjetek, jöjjetek! szép magyar vitézek, szép magyar leventék!«

VII. stb. (lásd 1a. témát)
 5 kürt, V. cello és kontrabass unisono *ff*

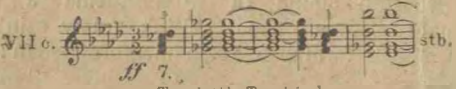
Ez Kossuth szózata a magyar nemzet fiaihoz, mellyel őket zászlaja alá hívja. Közvetlen ezután következik a lassan-lassan gyülekező *magyar vitézek* témája:

VII a. stb.
pp Venősch unisono

majd később a fafúvók hozzájárulásával:

VII b.

A dobpergés egyre erősödik, mind több és több hangszer szólal meg, végre a trombiták *ff* hozzák a 6. sz. témát. Kossuth megismétli felhívását az egybegyűlt sereghez (2-szeri bekezdés a mollban) mire ez szent fogadalmat tesz, hogy a harcban mindhalálig kitart:

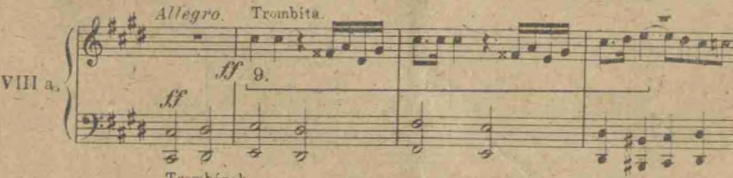
VII c. stb. (Ehhez járul a többi hangszér 8-dos kontrapunktja.)
ff 7.
 Trombiták, Trombónok.

Nagy diminuendo után az üstdob *pp*-jával végződik e részlet (as hangon, mint domináns). Pár pillanatra mélységes csönd, s aztán:

VIII.

VIII. stb.
 8. Fagott.
 Kontrafagott.

halljuk az ellenséges osztrák csapatok lassú közeledtét. Témájuk az osztrák himnusznak (Gotterhalte) első 2 eltorzított taktusa. Fuga-belépésekhez hasonlóan hozzák a többi fafúvók egymásután e témát, mindig erősebben, végül a trombónok harsogják vad erővel:

VIII a. stb.
Allegro. Trombita.
ff 9.
 Trombónok.

Megkezdődik a harc teljes erővel. Új téma a 9. sz.: harci riadó. Az 5. taktusban a magyar vitézek témája (6.) jelenik meg. Összecsapást összecsapás követ, a küzdelem az élet-haláltusa jellegét veszi fel, mit a legvadabb diszsonanciák akarnak jellemezni. Hol a magyar csapatok kerednek feüül:

hol az ellenség. Fel-feltűnik Kossuth alakja (a Kossuth-téma a VI. részben előforduló alakjában) majd az 5. sz. témát halljuk (mely szintén az osztrákokat jellemzi) először eredeti formában aztán megfordításban:

A harc heve kissé csökken:

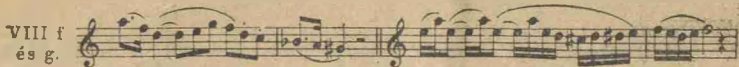
De vajmi hamar elérkezik az ellenség utolsó végzetes támadása: a túlnyomó nyers erő ellen hiába küzd a magyarok vitézsége, a küzdelem az osztrákok vad diadalával végződik:

Bekövetkezik a végső katasztrófa (üstdob, timpani *fff* ütés); a magyar hadsereg megmaradt tagjai elbujdosnak az ellenség szörnyű bosszúja elől:

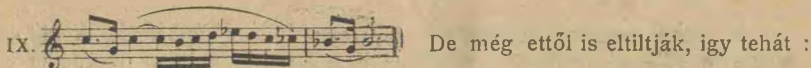
Az 1. sz. téma megfordítása,

A 6. sz. téma megfordítása.

IX. »Mindennek vége!«

Az ország legnagyobb gyászt ölt (Adagio molto; képezve az 1a. és a 6. sz. témából. Utóbbi ilyen formában:

X. »Csöndes minden, csöndes...«

E. Jaques-Dalcroze. C moll Hegedűverseny.

Entuziaszta bálulói az utolsó idők legnagyobb hangversenyének szeretik nevezni. Meg kell vallanunk, nem csodálkozunk rajta, hogy ily lelkes hívei vannak e *c* moll hangversenynek, mert ha közelről megismerkedünk vele, kell, hogy imponáljon az a szuverén könnyedség, melylyel Jaques-Dalcroze e művében a formákat, harmóniakat kezeli, sőt amelylyel új formákat alkot. Természetesen a formátan rideg, szigorú szabályai szerint a három tételt a szinfónikus formával kacérkodó rapszodiáknak tekinthetjük, de ha nagyobb figyelemmel nézzük, csakhamar világos lesz, hogy a zeneköltő alkotó erejét egészen új forma alkotásában próbálta meg, mely ha szokatlan is, a logikát egészen le nem tagadhatjuk tőle. Rendkívül érdekes, hogy ez a szerző, aki témáival, ritmusaival, harmóniáival látszólag a legszabadabban csapong ideoda, milyen szorgos gondnal igyekezik megadni a három tételnek az egységességet az által, hogy már az első tételben hozza a következőnek témáit s a következő két tételt át meg átszövi az előzők témáival. A hegedűverseny elég hosszú bevezetéssel kezdődik. Főalkotó eleme az 1. főtéma. Már itt elárulja rapszodikus temperamentumát a szerző, a mit a lépten-nyomon változó tempo és ritmus jelez. Csak úgy hamarjában így váltakozik a tempo: *Allegro con ritmo*: *Giacoso*, *Lento*, míg végre a magánhangszer magasba törő futama után a zenekar hozza a főtémát:

